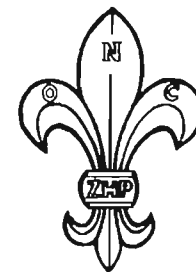

Opracował
Bogdan Szwagrak hm.

HARCOWNICY

Część pierwsza

**O CZYM HARCERZ
W DRUŻYNIE
WIEDZIEĆ POWINIEN**

Z.H.P.
GŁÓWNA KWATERA HARCERZY
WYDZIAŁ METODYCZNO-PROGRAMOWY
LONDYN 1989

Zebrał i opracował
Bogdan SzwaGrzak hm.

HARCOWNICY

Część pierwsza

**O CZYM HARCERZ
W DRUŻYNIE
WIEDZIEĆ POWINIEN**

Łatwy i zrozumiały materiał dla
harcowników zdobywających stopnie
młodzika, wywiadowcy, ćwika.

Gdy będziecie się przygotowywać
do stopni, poszukajcie odpowiedzi
w części pierwszej.

Uzupełnił i poprawił
hm. Marian Sciciński

Opracowanie graficzne
hm. Czesław Pukacz
hm. Marian Sciciński

Ilustracje
Teodor Pelc
phm. Stefan Sciciński
"Na Tropie"

Okładkę projektował
hm. Józef Mrozek

Przedmowa
do wydania trzeciego

W trosce o podniesienie poziomu wiadomości harcerskich oraz przyjscia z pomocą drużynowym harcownikom, Główna Kwatera Harcerzy wydaje ponownie "HARCOWNIKÓW" jako całość w trzech częściach, na trzech poziomach.

Forma jasna, prosta i łatwa do przyjęcia w drużynach harcowników.

Jest gorącym życzeniem Głównej Kwatery, by "HARCOWNICY" znaleźli się w ręku każdego harcerza, każdego szeregowego, podzastępowego, zastępowego, przybocznego, drużynowego. - Wierzmy, że wtedy praca będzie łatwiejszą i bardziej owocną.

Pragniemy bardzo, aby materiał zawarty w "HARCOWNIKACH" część I, II, III, dopomógł Wam w harcowaniu, pamiętając, że nie można zostać harcerzem "z prawdziwego zdarzenia" jeśli się nie ma za sobą pięknej gamy przygód, przeżyć i wrażeń harcerskich.

"HARCOWNICY" część I, II, III jest dla tych co są ciekawi harcerskiego stylu życia w zastępie, drużynie, chcą dużo wiedzieć, lubią myśleć, obserwować i wyciągać wnioski.

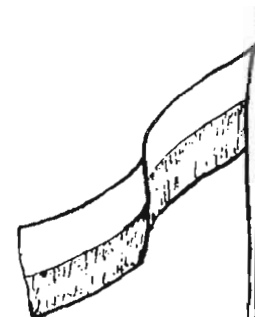
Czuwaj!

Główna Kwatera Harcerzy
Wydział Metodyczno-Programowy

Londyn 1989 rok

Godło Państwa Polskiego:
Biały Orzeł w Koronie
na czerwonym polu.

Polska Flaga Narodowa:
Kolor Biało-czerwony.

HYMN NARODOWY

Jeszcze Polska nie zginęła
Póki my żyjemy,
Co nam obca przemoc wzięła
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski
Za Twoim przewodem
Złączym się z Narodem.

Przy śpiewaniu Hymnu
i przy podnoszeniu
flagi, harcerz stoi na
BACZNOŚĆ!

Maszt

PATRON HARCERZY

ŚW. JERZY

PŁONIE OGNISKO

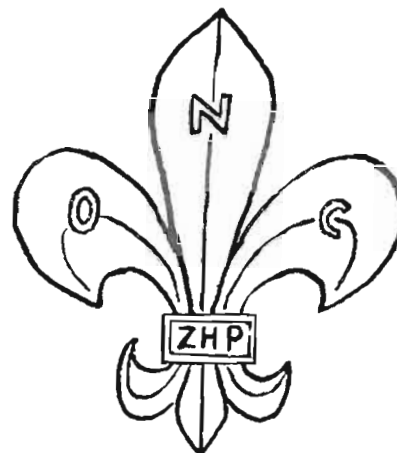
Płonie ognisko i szumią knieje
Drużynowy siadł wśród nas,
Opowiada starodawne dzieje
Bohaterski wskrzesza czas.

O rycerstwie z nad kresowych stanic
O obrońcach naszych polskich granic,
A ponad nami wiatr szumny wieje
I dębowy huczy las.

Już do odwrotu głos trąbki wzywa
Alarmując ze wszęch stron,
Staje wiara w ordynku szczęśliwa
Serca biją zgodny ton.

Każda twarz się w uniesieniu płoni
Każdy laskę krzepko dzierży w dłoni,
A z młodzieńczej się piersi wrywa
Pieśń potężna, pieśń jak dzwon.

LILIJKA HARCERSKA

Symbol
CZYSTOŚCI
MYŚLI I
UCZYNKÓW

Z. H. P. - ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO

O - Ojczyzna

N - Nauka

C - Cnota

HYMN HARCERSKI

Wszystko co nasze Polsce oddamy
W Niej tylko życie, więc idziem żyć!
Świty się bielą, otwórzmy bramy,
Hasło wydane, wstań w słońce idź!

Ramię pręż, słabość krusz,
Ducha też, Ojczyźnie miłej służ,
Na Jej zew, w bój czy trud,
Pójdzie: wraz harcerzy Polskich ród -
Harcerzy Polskich ród.

OZNAKA HARCERSKA

KRZYŻ HARCERSKI

który harcerz
otrzymuje gdy
składa
Przyrzeczenie.

Zrobiony na wzór Krzyża VIRTUTI MILITARI

Lilijka - symbol czystości myśli i uczynków.

Promienie - harcerz promieniuje dobrym przykładem.

Koło - braterstwo skautowe.

Wieniec - liście dębowe - siła fizyczna,
liście laurowe - siła duchowa.

Kropki - dobre uczynki.

PRYZRZECZENIE HARCERSKIE

Mam szczerą wolę, całym życiem
pełnić służbę Bogu i Polsce,
nieść chętną pomoc bliźnim
i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

HARCERZ SKŁADA PRYZRZECZENIE PO ZDOBYCIU
STOPNIA MŁODZIK A.

Harcerskie
Hasło

CZUWAJ!

ANDRZEJ MAŻKOWSKI

BADEN POWELL

założył Harcerstwo
w Polsce w 1910 r.

założył skauting
w Anglii w 1907 r.

CZUWAJ!

1. To znaczy wyteż wzrok Abyś się czuł bezpieczny By Twych poczynań każdy krok Był mądry i skuteczny.	2. To znaczy wyteż słuch Czy podstęp gdzieś nie czyha To nieustanny myśli ruch Harcerska służba cicha.

CZUWAJ!

3. To znaczy w dzień i w noc Strzec ojców swych spuścizny To potężna Ducha moc I służba dla Ojczyzny.	4. To znaczy pośród dróg I zmiennych dni żywota Aby wciąż z Tobą był Bóg! Polska! Nauka! Cnota!

OZNAKI STOPNI HARCERSKICH

STOPNIE MŁODZIEŻOWE

MŁODZIK	- krzyż oksydowany
WYWIADOWCA	- krzyż ze srebrną lilijką, lub białą podkładką
ĆWIK	- krzyż ze złotą lilijką, lub złotą podkładką
HARCERZ ORLI	- krzyż ze złotą lilijką i ze złotym kółkiem, lub niebieską podkładką
HARCERZ RZECZYPOSPOLITEJ	- krzyż ze złotą lilijką, złotym kółkiem i złotym wieńcem, lub szarą podkładką

PODKŁADKA TYLKO POD CZĘŚCIĄ ŚRODKOWĄ KRZYŻA,
TAK BY NIE WYCHODZIŁA POZA WIENIEC.

PRZEWODNIK	- granatowa podkładka granatowa lilijka na lewym rękawie

STOPNIE INSTRUKTORSKIE

PODHARCMISTRZ	- zielona podkładka zielona lilijka na lewym rękawie
HARCMISTRZ	- czerwona podkładka czerwona lilijka na lewym rękawie

PODKŁADKA POD CAŁYM KRZYŻEM, LILIJKA
WYSOKOŚCI 6cm WYCIĘTA Z FILCU ODPOWIEDNIEGO
KOLORU.

OZNAKI SŁUŻBOWE

- SZNURY FUNKCYJNE

SZEREGOWY	- Szary
PODZASTĘPOWY	- Szary z brązowym suwakiem
ZASTĘPOWY	- Brązowy
PRZYBOCZNY / OBOŻNY	- Zielony
DRUŻYNOWY / KOMENDANT OBOZU-	Granatowy
DRUŻYNOWY - WÓDZ ZUCHÓW	- Niebieski
CZŁONKOWIE KOMENDY HUFCA	- Srebrny na szyji
HUF COWY	- Srebrny
CZŁONKOWIE KOMENDY CHORAĞWI-	Złoty na szyji
KOMENDANT CHORAĞWI	- Złoty
CZŁONKOWIE GŁÓWNEJ KWATERY	- Brązowy skórzany na szyji
NACZELNIK	- Brązowy skórzany
CZŁONKOWIE NACZELNICTWA	- Biały na szyji
PRZEWODNICZĄCY Z.H.P.	- Biały ze złotym suwakiem

SZTUR SŁUŻBOWY NOSI SIĘ NA LEWYM RAMIENIU,
POD NARAMIENNIKIEM, LUB DO OKOŁA SZYJI, POD
KOŁNIERZEM, A KOŃCE Z GWIZDKIEM CHOWA SIĘ DO
LEWEJ KIESZENI KOSZULI HARCERSKIEJ.

Ukłon harcerski i skautowy

S A L U T O W A N I E

Ukłonem harcerskim jest
podniesienie dwóch palców
prawej ręki do daszka
kapeluszki, lub na wysokość
brzośnia wraz z pozdrowieniem
"SZUWAJ" !
Lewa ręka pozostaje jak
przy postawie zasadniczej.

Ukłon harcerski obowiązuje
wszystkich harcerzy wobec
szefów, wobec przełożo-
nych, oraz wobec całej
taryszyny harcerskiej.

Ukłonem skautowym jest
podniesienie trzech
palców do kapelusza
lub beretu.

PRZEPISOWY
MUNDUR
HARCERZA

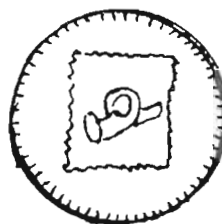
HARCERZ SZANUJE SWÓJ MUNDUR

MŁODZIK

WYWIADOWCA CWIK

MIŁOSNIK GIER
RUCHOMYCH

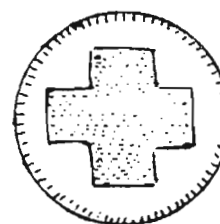
FILATELISTA

PIONIER

PŁYWAK 1

PIERWSZA
POMOC

KUCHARZ

GONIEC

MAJSTER
DOMOWY

SOBIERADEK
OBOZOWY

- POSIADA KILKA SPRAWNOŚCI

PRAWO
HARCERSKIE

1. HARCERZ SŁUŻY BOGU I POLSCE I SUMIENNIE
SPEŁNIA SWOJE OBOWIĄZKI.

Służymy Bogu przez doskonalenie swego charakteru i
wysoki poziom etyczny.

Służymy Polsce przez Jej poznanie, zachowanie języka,
tradycji, poznanie historii i geografii.

BOŻE COŚ POLSKE

Boże coś Polskę
Przez tak liczne wieki
Otoczał blaskiem
Potęgi i chwały,
Coś Ją osłaniał
Tarczą Swej opieki
Od nieszczęść, które
Przygnębić Ją miały,
Przed Twe ołtarze
Zanosim błaganie,
Ojczyznę wolną
Racz nam wrócić Panie.

ROTA

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród!
Nie damy pogrześć mowy!
Polski my Naród, Polski lud,
Królewski szczep piastowy.
Nie damy, by nas zgnębił wróg!
Tak nam dopomóż Bóg,
Tak nam dopomóż Bóg!

2. NA SŁOWIE HARCERZA POLEGAJ JAK NA ZAWISZY.

Harcerz nie kłamie, ceni swą godność, dotrzymuje słowa.

MY CHCEMY BOGA

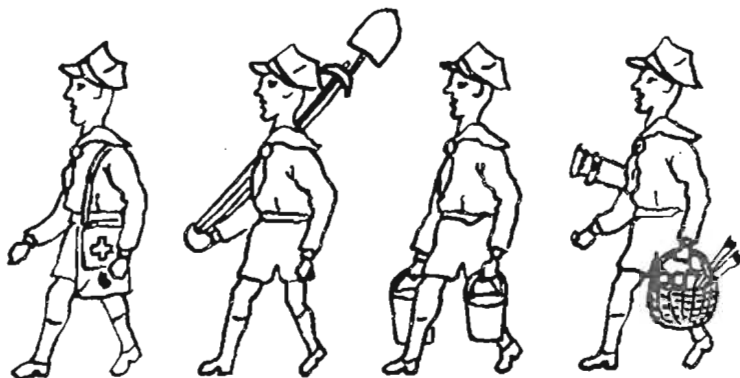
My chcemy Boga, Panno święta!
O usłysz naszych wołań głos!
Miłości Bożej dźwigać pęta,
To nasza chluba, to nasz los.

Błogosław, słodka Pani!
Błogosław wszelki stan!
My chcemy Boga, my poddani!
On naszym królem, On nasz Pan!

MODLITWA HARCERSKA

O Panie Boże Ojcie nasz,
W opiece Swej nas miej!
Harcerskich serc
Ty drgnienia znasz,
Nam pomoc zawsze chciej!

Wszak Ciebie i Ojczyznę
Miłując, chcemy żyć,
Harcerskim Prawom
W życia dniach
Wiernymi zawsze być!

3. HARCERZ JEST POŻYTECZNY I NIESIE POMOC BLIŹNIM.

Harcerz pomaga rodzicom w domu, kolegom w szkole, szanuje prace innych.

KIEDY RANNE

Kiedy ranne wstają zorze
Tobie ziemia, Tobie morze,
Tobie śpiewa żywioł wszelki
Bądź pochwalon, Boże wielki.

A człowiek, który bez miary,
Obsypany Twymi dary,
Coś go stworzył i ocalił
A czemużby Cię nie chwalił.

HEJNAŁ WIECZORNY

Idzie noc,
Słońce już
Zeszło z gór,
Zeszło z pól,
Zeszło z mórz.
W cichym śnie
Spocznij już,
Bóg jest tuż,
Bóg jest tuż.

4. HARCERZ W KAŻDYM WIDZI BLIŹNIEGO, A ZA BRATA UWAŻA KAŻDEGO INNEGO HARCERZA.

Harcerz nie jest egoistą, poczuwa się do braterstwa, ma szacunek dla innych.

BRACIA SKAUCI

Bracia skauci dosyć kurzu,
Dosyć kurzu łykać nam.
Trzeba spieszyć nam do lasu,
By wypocząć trochę tam.

W lesie cudna jest polana,
Hufiec rozkaz stanąć ma.
Wnet ogniska rozpalamy,
A jest ich czterdzieści dwa.

Wnet zasumiają drzew korony,
I zamczą piosnkę swą,
Na co naszych trąbek tony
Odpowiedzą pobudką.

SZTURMÓWKA

Ej, po drogach dmie wichura,
Słota, błoto, istny kram,
Lecz cóż znaczy dla piechura
Choć by nawet diabeł sam.

Bo dla naszej kompanii
szurmowej,
Nie ma przeszkód i nie ma
złych dróg.
Kto na drodze granatem wal
w głowę!
Bywaj zdrów i prowadź nas
Bóg!

Na placówkach pod Tobrukiem
Wszak nie taki wietrzyk wiał
Pod kul gradem, armat hukiem,
Przecież Polak murem stał!

5. HARCERZ POSTĘPUJE PO RYCERSKU.

Harcerz jest uprzejmy, nie przyjmuje nagrody za usługi.

Z MIEJSCA NA MIEJSCE

Z miejsca na miejsce z wiatrem wtór,
Od Dniestru fal, z tatrzańskich gór,
Wszędzie nas pędzi, wszędzie gna
Harcerska dola radosna.

Nam tród nie straszy ani znój,
Bo myśmy złu wydali bój
I z nim do walki wciąż nas gna
Harcerska dola radosna.

Nasza pogoda, jasny wzrok,
Niechaj rozjaśnia ludziom mrok,
Niechaj i innym szczęścia da
Harcerska dola radosna.

HEJ CHŁOPCY

Hej chłopcy,
Bagnet na broń!
Długa droga,
Daleka przed nami,
Mocne serca,
A w rękę karabin,
Granaty w dłoniach
I bagnet na broni.

Jasny świt się roztoczy,
Wiatr owieje nam oczy,
I odetchnąc da płucom
I rozgorzeć da krwi,
I piosenkę jak tęcze
Nad ziemią roztoczy,
W równym rytmie marsza:
Raz, Dwa, Trzy!

6. HARCERZ MIŻUJE PRZYRODĘ I STARA SIĘ JĄ POZNAĆ.

Harcerz nie niszczy przyrody, stara się ją poznać i zrozumieć.

JAK DOBRZE NAM

Jak dobrze nam zdobywać góry
I młodą pierś wchłaniać
wiatr,
Prężnymi stopy deptać chmury
I palce ranić ostrzem Tatr.

Mieć w uszach szum,
Strumieni śpiew,
A w żyłach roz tętnioną krew.
Hejże hej, Hejże ha,
Żyjmy więc, póki czas,
Bo kto wie, bo kto wie,
Kiedy znowu ujżym Was.

Jak dobrze nam głęboką nocą
Wędrować jasną wstęgą szos,
Patrząc jak gwiazdy niebo
złocą
I czekać co przyniesie los.

ROZSZUMIAŁY SIĘ WIERZBY

Rozszumiały się wierzby
płaczące,
Rozpłakała się dziewczyna
w głos,
Od łez oczy podniosła
błyszczące,
Na żołnierski na twarde
życia los.

Nie ślijcie wierzby nam
Żalu co serce rwie,
Nie płacz dziewczyno ma
Bo na wojence nie jest źle.
Do tańca grają nam
Armaty, stenów szcęk,
Smierć kosi niby łan
Lecz my nie wiemy co to lęk.

Błoto, deszcz, czy
słoneczna spiekota,
Wszędzie słyhać miarowy
równy krok,
To maszeruje Polska
Piechota,
Na ustach śmiech, pogodna
twarz, wesoły wzrok.

7. HARCERZ JEST KARNY I POSŁUSZNY RODZICOM I WSZYSTKIM SWOIM PRZEŁOŻONYM.

Harcerz wykonuje rozkazy i polecenia z dobrej woli, chętnie i radośnie.

IDZIEMY W JASNA

Idziemy w jasną
Z błękitu utkaną dal,
Drogą wśród pól bezkresnych
Wśród zbóż szumiących fal.

Cicho, szeroko,
Jak okiem spojrzenie śle,
Jakieś się snują marzenia
W wieczornej spowitej mgle.

Idziemy razem,
I ciągle pniemy się wzwyż,
By zdobyć szczyt ideałów,
Gdzie błyszczą harcerski
krzyż.

ROZKAZ PADŁ

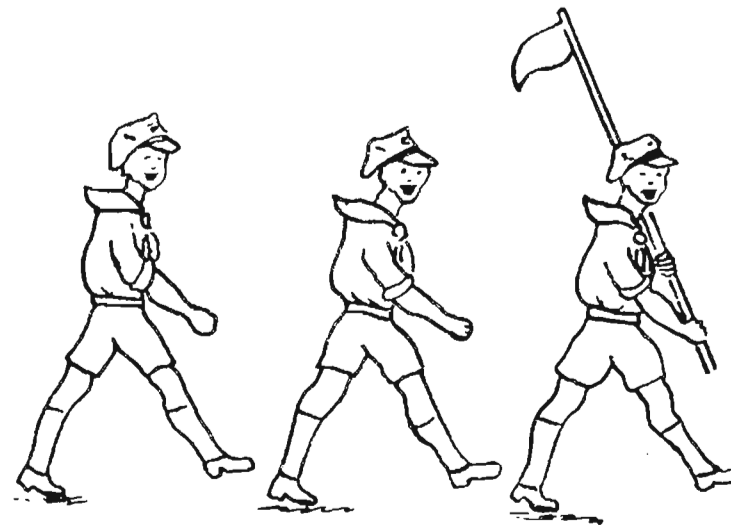
Rozkaz padł, już wyteżam
w mroczną dal
Czujne oczy, a w mej dłoni
Karabinu chłodną stal,
Świata gwar, pod welonem

nocy śpi,
I zmęczony dziennym trudem
obóz śni.

Spokojnie śpij drużyno
Spokojnie śpij po trudach
dnia

Niech sny, marzenia płyną
Gdzie dom twój, gdzie
Ojczyzna twa.

Nim czary nocy miną
Nim blaski dnia nastaną znów,
Spokojnie śpij, ja czuwam,
Strzegąc twego smu.

8. HARCERZ JEST ZAWSZE POGODNY.

Harcerz jest wesoły, promieniuje dobrym humorem na otoczenie.

GDY JUŻ CIEMNA NOC

Gdy już ciemna noc zapada
I już północ blisko,
To harcerzy wnet gromada
Rozpala ognisko.

W krąg ciemne postacie siedzą dokoła
I płynie harcerska piosnka wesoła.
I płynie harcerska piosnka po lesie,
A echo ją ściga i dalej niesie.
Tiu-ralla, Tiu-ralla, Tiu-ralla la la.

Płyną bajki, opowieści
I gwiazdy migocą,
Tylko w lesie coś szeleści
Duchy płyną nocą.

I tylko wartownik wyteżę słuchy,
Czy czasem gdzieś lasem
Nie idą duchy.
Tiu-ralla ...

SŁONECZNY MARSZ

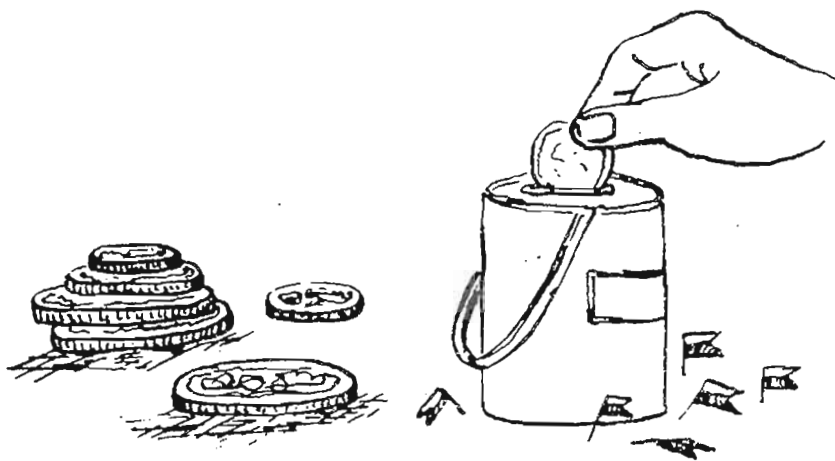
Wszyscy wraz, wszyscy wraz,
Zaśpiewajmy wraz,
Hej Bracia wraz, niech
każdy z nas

Zaśpiewa nam słoneczny
marsz,

Niechaj pieśń brzmi,
Niech słońce lśni
Słoneczny szlak niech
wiedzie nas.

Ton jak wielki dzwon,
Niechaj rozjaśnia
ludziom mrok,
Z pieśnią naszą niesiem
słońce

Tam gdzie cień i mrok.
Gra, gra, trąbka gra,
Tra, ta, ta, ta, ta, ta.

9. HARCERZ JEST OSZCZĘDNY I OFIARNY.

Harcerz szanuje zapracowany pieniąż, daje ofiarę na dobre cele.

GDY SZEDŁEM

Gdy szedłem raz od warty
Sam jeden w ciemną noc,
Na bronii stał oparty
Wielkopolski harcerz nasz.

Ty młody skaucie powiedz nam, ach powiedz nam,
Co robisz tu tak późno sam, tak późno sam?
Ja stoję dla Ojczyzny mej, Ojczyzno moja żyj.

Co robisz tu sam jeden,
Sam jeden w ciemną noc?
Na niebie gwiazdy świecą,
Promienista jest ich moc.

Wspominam o rodzinie mej, rodzinie mej,
I o mej lubej drużynie, ach drużynie.
Ja stoję dla Ojczyzny mej, Ojczyzno moja żyj!

10. HARCERZ JEST CZYSTY W MYŚLI, MOWIE I UCZYNKACH I ZWALCZA SZKODLIWE NAŁOGI

Harcerz jest wolny od nałogów, unika trucizn, chce być zdrowy i silny. Daje dobry przykład innym.

PŁONIE OGNISKO W LESIE

Płonie ognisko w lesie,
Wiatr tęskną piosnką niesie,
Przy ogniu zaś drużyna
Gawędę rozpoczyna.
Czuj Czuj Czuwaj,
Czuj Czuj Czuwaj,
Rozlega się dokoła.

Przestańcie się już bawić
I czas swój marnotrawić,
Niech każdy z Was się szczerze
Do roboty zabierze.
Tak Tak, Tak Tak,
Tak Tak, Tak Tak,
Najmłodszy Wilczek woła,
Tak Tak, Tak Tak,
Tak Tak, Tak Tak,
Rozlega się dokoła.

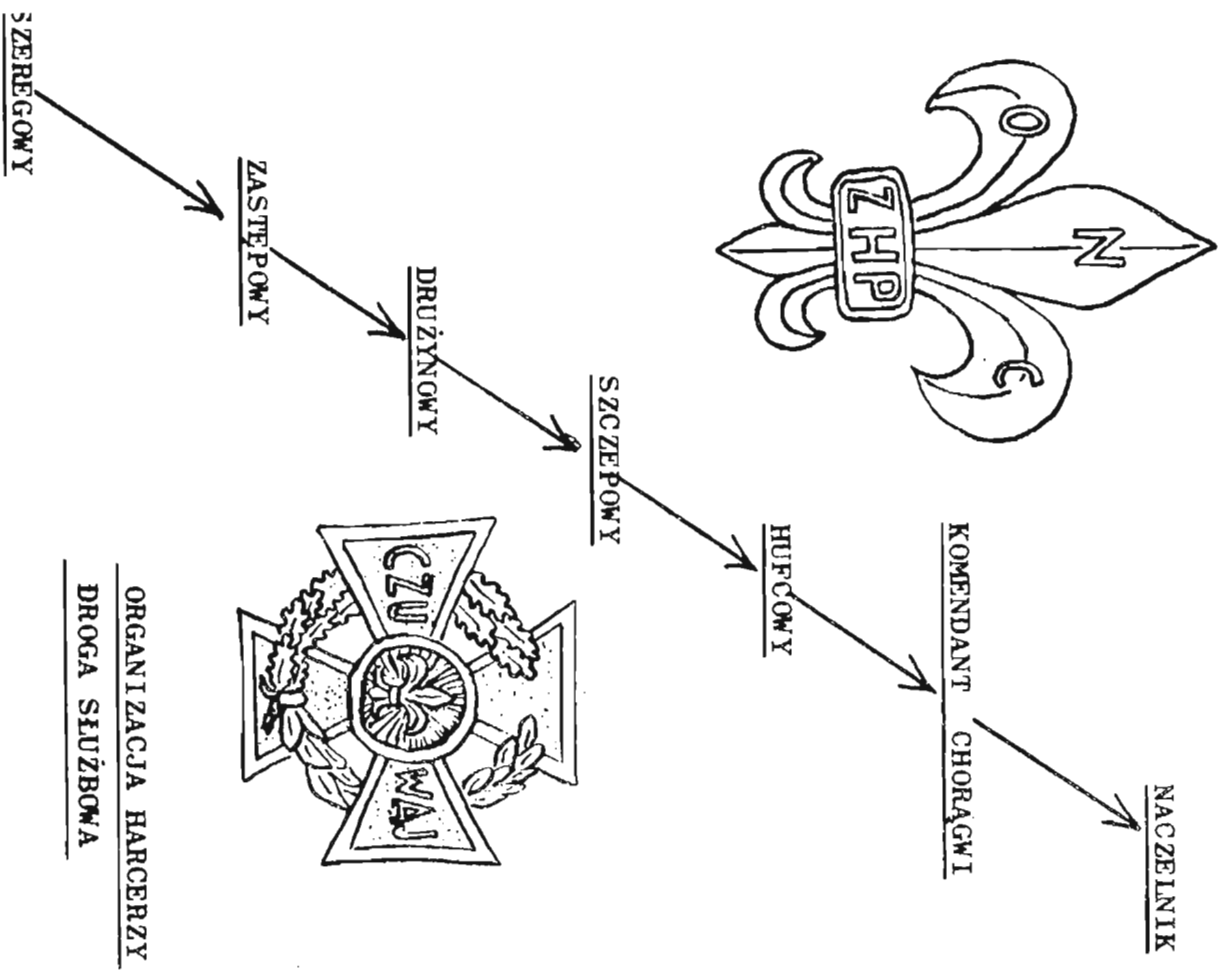
PIECHOTA

Nie noszą lampasów
Lecz szary ich strój,
Nie noszą ni srebra ni złota
Lecz w pierwszym
Szeregu podąża na bój,
Piechota ta szara piechota.

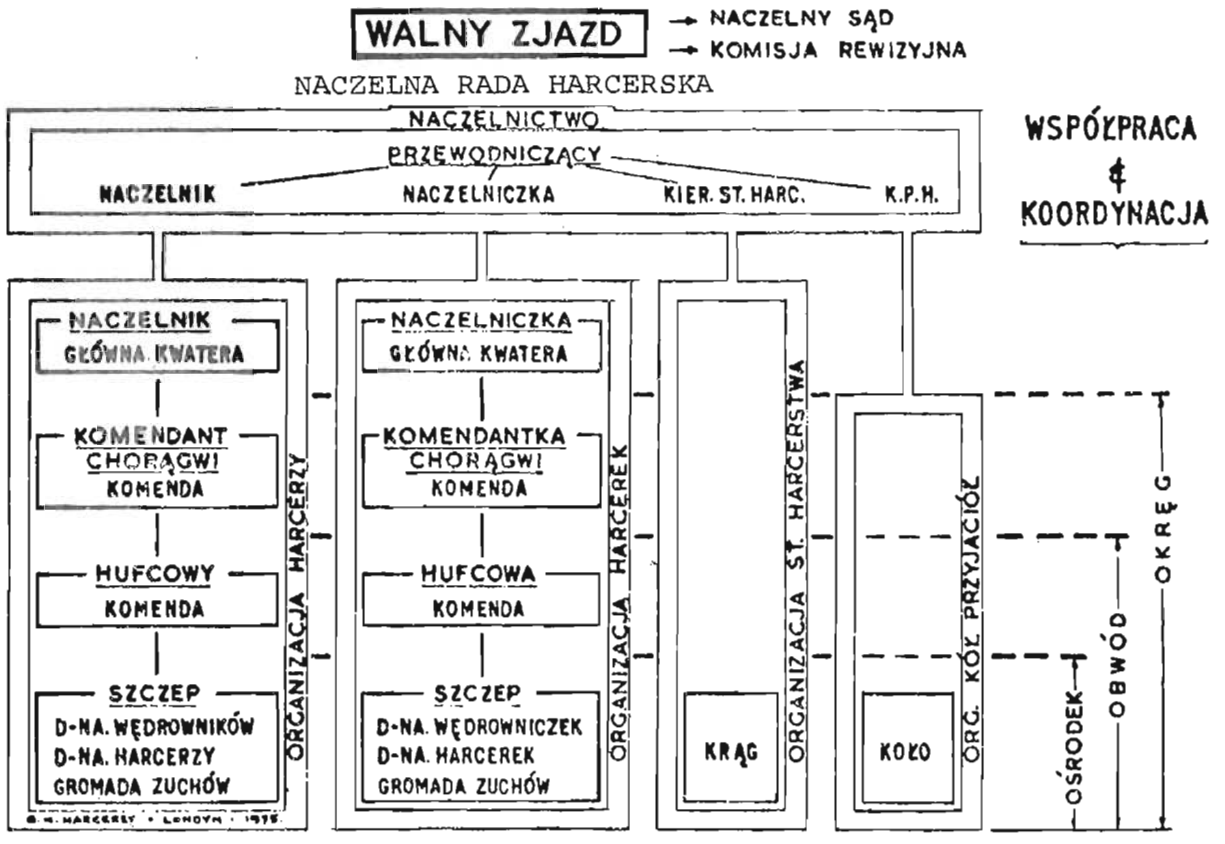
Maszerują chłopcy, maszerują
Karabiny zdobią szary strój
A przed nimi drzewa salutują,
Bo za naszą Polską idą
w bój.

Miarowo bagnetów
Kołysze się stal,
Dziewczęta zerkają z za
płota,

A czoła ich dumne
Wzniesione są w dal,
Piechota ta szara piechota.

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO

KRÓTKA HISTORIA SKAUTINGU

W latach 1880-1890 Ernest Thompson Seton, oraz Daniel Carter Beard w Ameryce wśród młodzieży, a Robert Baden-Powell wśród młodych żołnierzy angielskich w Indiach, zaczynają stosować elementy Skautingu, a więc wywiady, życie obozowe, podchodzenie, tropienie.

W roku 1899 wychodzą Baden-Powella "WSKAZÓWKI DO SKAUTOWANIA" ("AIDS TO SCOUTING").

W tym samym czasie w Mafekingu, Edward Cecil, podkomendny Baden-Powella tworzy oddział skautów - chłopców dla służby łączności i wywiadowczej.

W roku 1907 Baden-Powell organizuje pierwszy obóz skautowy na wyspie BROWNSEA - Początek Skautingu.

W roku 1908 wychodzi "SCOUTING FOR BOYS".

W roku 1909 pierwszy Zlot skautowy.

W roku 1912 wychodzi pierwszy podręcznik dla skautek.

W roku 1913 Zlot skautowy w Birmingham, w którym bierze udział polska reprezentacja (Drużyna 56 Harcerzy). Andrzej Małkowski otrzymuje od Baden-Powella odznakę "ZA ZASŁUGĘ".

W latach 1920 - 1939 częste konferencje międzynarodowe skautów, skautek, oraz Jamboree (Zloty).

W Kenii, w roku 1941 umiera Robert Baden-Powell of Gilwell - Twórca Skautingu, oraz Naczelny Skaut Świata.

KRÓTKA HISTORIA HARCERSTWA

Harcerstwo powstało na tle Narodowego Polskiego Ruchu Niepodległościowego. Bezpośredni wpływ na tworzący się Skauting Polski miały organizacje: SOKÓŁ, ELEUSIS i ZARZEWIE.

W roku 1910 Andrzej Małkowski przetłumaczył na język polski "SCOUTING FOR BOYS" Roberta Baden-Powella. Powstają pierwsze drużyny we Lwowie i Warszawie. Małkowskemu pomagali tworzyć Harcerstwo - Jerzy Grodyński, Tadeusz Strumiłko, Olga Drahonowska - od roku 1913 żona Małkowskiego, oraz Jadwiga Falkowska.

W roku 1914 z wybuchem I Wojny Światowej Harcerstwo oddaje swych instruktorów i starszych harcerzy w szeregi Wojska Polskiego.

W roku 1919 zginął Andrzej Małkowski płynąc z misją wojskową. Statek wpadł na Morzu Czarnym na minę.

W latach 1920 - 1939 silny i wspaniały rozwój Harcerstwa. Pracę cechuje wielki rozmach, w imię hasła twórcy Harcerstwa - Andrzeja Małkowskiego: "Idziem jak fala zalać cały Polski Świat..."

W latach 1939 - 1945 w czasie II Wojny Światowej Harcerstwo bierze czynny udział w walce z najeźdźcą; instruktorzy, instruktorki, jak też harcerze i harcerki walczą na wszystkich polach bitew w całym świecie.

W kraju pod okupacją niemiecką i bolszewicką walczą z wrogiem w ramach akcji Armii Krajowej (AK) bojowe drużyny harcerzy (Szare Szeregi, Hufce Polskie) i harcerek (Bądź Gotów). Biorą czynny udział w Powstaniu Warszawskim 1944.

Po wyjściu 2 Polskiego Korpusu z Rosji w 1941, - w Persji, Iraku, Palestynie, Afryce i Indiach powstają jednostki harcerskie.

Po zakończeniu wojny w 1945 roku Z.H.P. kontynuuje swą działalność na Emigracji.

Powstają Chorągwie Harcerzy i Harcerek we wszystkich krajach świata. Naczelne władze Z.H.P. na Emigracji znajdują się w stolicy W. Brytanii - w Londynie.

Odznaki oddziałów harcerskich walczących w Powstaniu Warszawskim

CO TO JEST NARÓD?

Naród jest to zorganizowana zbiorowość ludzka o wspólnym pochodzeniu i języku.

POLSKIE ROCZNICE NARODOWE

TRZECI MAJ

W dniu 3 maja 1791 roku Sejm uchwalił nową konstytucję, czyli zbiór najważniejszych praw.

Ustawa majowa zmieniła ustrój Polski. Przywróciła moc prawom i siłę Władzy.

Zbratała Naród i rozpoczęła reformę Państwa.

Był to wielki dzień w życiu Narodu. Dzień zwycięstwa nad wadami i błędami.

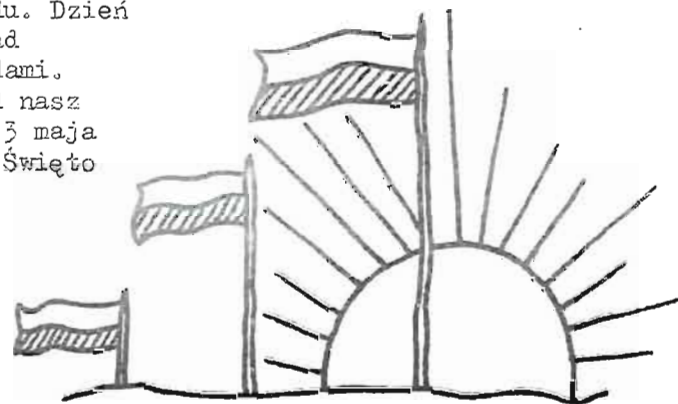
Dlatego Naród nasz święci dzień 3 maja jako Polskie Święto Narodowe.

JEDENASTY LISTOPAD

Dnia 11 listopada 1918 roku ostatni żołnierze niemieccy opuścili Warszawę.

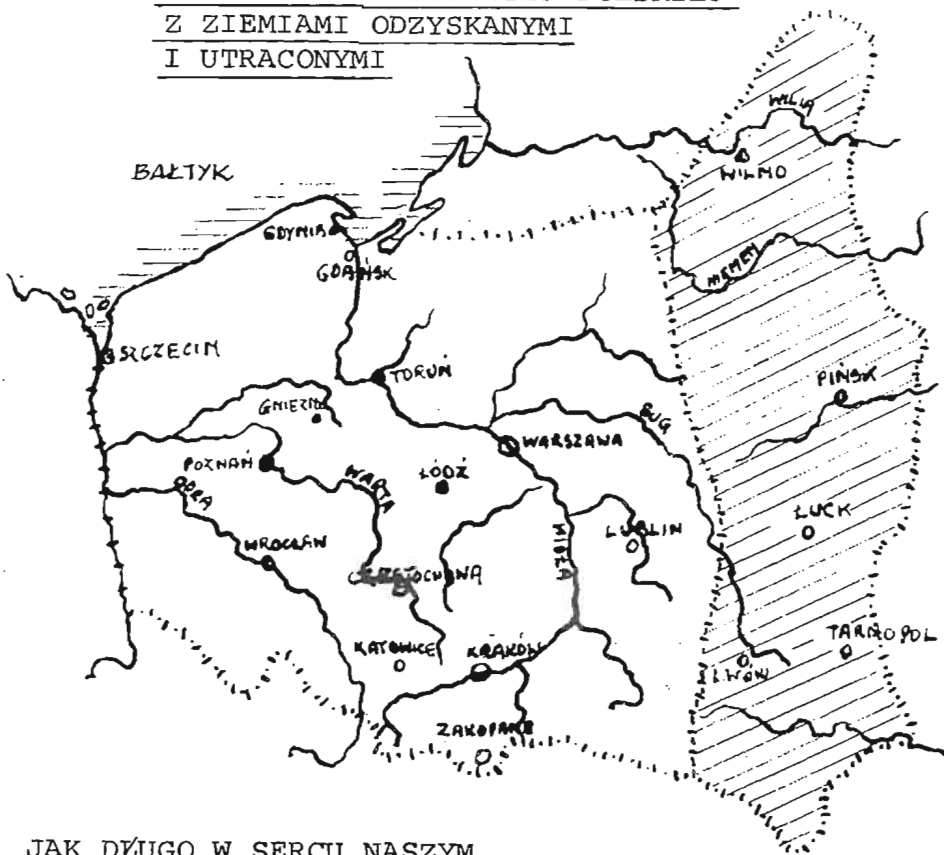
Komendant Józef Piłsudski, po powrocie z więzienia niemieckiego w Magdeburgu, objął dowództwo nad tworzącą się Armią Polską.

Dzień 11 listopada 1918 roku jako pierwszy dzień wolności, uznany został za Święto Narodowe odzyskania Niepodległości Polski.

MAPA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Z ZIEMIAMI ODZYSKANymi
I UTRACONYMI

JAK DŁUGO W SERCU NASZYM

Jak długo w sercu naszym
Choć kropla Polskiej krwi,
Jak długo w ręku naszym
Ognista szabla lśni;

Stać będzie Kraj nasz cały
Stać będzie Piastów gród,
Zwycięży Orzeł Biały,
Zwycięży wolny lud.

Jak długo z gór karpackich
Brzmi Polskiej pieśni ton,
Jak długo na Wawelu
Zygmunta bije dzwon;
Stać będzie . . .

Stolica Polski:
Warszawa

Największa Rzeka:
Wisła

Najwyższe Góry:
Tatry

KILKA NAJWAŻNIEJSZYCH
WIADOMOŚCI Z DZIEJÓW
POLSKI

W ROKU 966 Mieszko I przyjął Chrzest i rozpoczęło się nawracanie całego Narodu Polskiego na wiarę chrześcijańską.

W ROKU 1024 koronował się Bolesław Chrobry na króla polskiego. Polska stała się królestwem.

W ROKU 1364 król Kazimierz Wielki - ostatni z Piastów, założyciel Uniwersytetu w Krakowie. Rozkwit gospodarczy Polski.

W ROKU 1410 zwycięstwo pod Grunwaldem króla Jagiełły. Jedna z największych bitew Średniowiecza. Złamano potęgę Krzyżaków.

W ROKU 1525 książę Prus składa hołd królowi polskiemu Zygmuntovi Staremu. W drugiej połowie panowania Jagiellonów Polska sięga od morza Bałtyckiego do morza Czarnego. Polska stała się jednym z najpotężniejszych Państw w Europie. Złoty Wiek Jagiellonów.

W ROKU 1569 Unia Polski z Litwą za króla Zygmunta Augusta.

W ROKU 1655
/56 obrona Częstochowy przed Szwedami. Śluby króla Jana Kazimierza. Hasło do walki i służenia Ojczyźnie.

- W ROKU 1683 Polska w obronie Chrześcijaństwa. Odsiecz Wiednia przez króla Jana Sobieskiego. Zwycięstwo nad potęgą turecką w bitwie pod Wiedniem.
- W ROKU 1791 3-go maja Sejm uchwalił nową Konstytucję która zmieniła ustrój Polski.
- W ROKU 1794 Powstanie Kościuszkowskie - walka o wolność.
- W ROKU 1830 Powstanie Listopadowe - walka o wolność.
- W ROKU 1863 Powstanie Styczniowe - walka o wolność.
- W ROKU 1918 Odzyskanie Niepodległości.
- W ROKU 1944 Powstanie Warszawskie - walka o wolność. Bitwa o Monte Cassino.

Orzełek Strzelecki
(Legiony Piłsudskiego)

Odznaka Armii Krajowej
(AK)

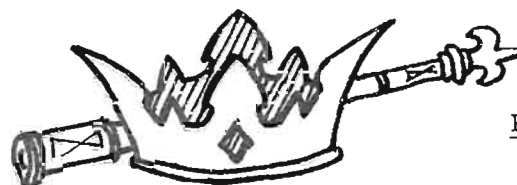
Znak
2-go Korpusu
we Włoszech

Krzyż
Virtuti Militari
najwyższe odznaczenie
wojskowe

KILKA WYBITNYCH POLSKICH POSTACI

HISTORYCZNYCH

KRÓLOWIE

MIESZKO I 922 - 992 pierwszy historyczny władca z dynastii Piastów. Budowniczy Państwa Polskiego, przyjął chrzest z Narodem w 966 roku. Przyłączył do Polski Pomorze, Śląsk i Małopolskę. Walczył z Niemcami o całość Polski niemal przez całe życie.

Bolesław CHROBRY 967 - 1025 syn Mieszka I. Jak ojciec prowadził z Niemcami wojny raczej obronne. Przyjął cesarza Ottona III w Gnieźnie, pielgrzymka do grobu św. Wojciecha. Cesarz potwierdził niezależność Polski. Znaczenie Polski wzmocniła zwycięska wyprawa na Ruś. Koronował się na króla tuż przed śmiercią. Przed aktem koronacyjnym osiągnął niezawisłość kościelną przez utworzenie arcybiskupstwa gnieźnieńskiego, podległego wprost papieżowi. W wyniku jego rządów granice Polski obejmowały Wielkopolskę, Śląsk, Łużyce, Morawy, ziemie nad górną Wisłą z Krakowem, Pomorze i Grody Czerwieńskie.

Władysław ŁOKIETEK 1261 - 1333 Walczył o zjednoczenie wszystkich dzielnic Polski w jedną całość, po podziale przez Bolesława Krzywoustego między swych synów. Koronował się w Krakowie w 1320 roku. Odtąd Kraków stał się stolicą Polski.

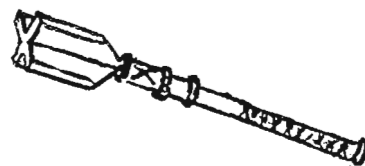
Kazimierz III WIELKI 1310 - 1370 syn Władysława Łokietka, koronował się natychmiast na króla Polski. Odzyskał od Krzyżaków utracone Kujawy i Ziemię Dobrzyńską. Stworzył jednolite prawo w Państwie, Statut Wiślicki. Czuwał nad wymiarem sprawiedliwości i poszanowanie prawa. Zwany "królem chłopków". Założył Akademię w Krakowie, przyczynił się do podniesienia dobrobytu w kraju, "zastał Polskę drewnianą, pozostawił murowaną".

Królowa JADWIGA 1374 - 1399 córka Ludwika Węgierskiego, siostrzeńca Kazimierza Wielkiego, żona Władysława Jagiełły. Przyłączyła do Polski Ruś Halicką. Była opiekunką sierot, ubogich i uciśnionych. Wszystkie swoje klejnoty i kosztowności przeznaczyła w testamencie na odnowienie Uniwersytetu Kazimierzowskiego.

Władysław JAGIEŁŁO 1348 - 1434 książę litewski, założyciel dynastii Jagiellonów, król Polski 1386 przez małżeństwo z Jadwigą, twórca Unii Polsko-Litewskiej, zwyciężył Krzyżaków pod Grunwaldem w 1410 roku.

Stefan BATORY 1533 - 1586 książę siedmiogrodzki, elekcyjny król Polski, wielki wojownik. Odnosił zwycięstwo w wojnach z Moskwą. Znakomity organizator wojska, piechota "wybraniecka". Założył uniwersytet w Wilnie.

Jan SOBIESKI 1624 - 1696 hetman wielki koronny, elekcyjny król Polski, znakomity wojownik, pogromca Turków pod Chocimem i Wiedniem.

HETMANI

Jan ZAMOJSKI, kanclerz i hetman wielki koronny za Batorego i Zygmunta III Wazy. Odzyskał Inflanty (obecnie Łotwa i Estonia) i zwierzchnictwo nad Mołdawią i Wołoszczyzną (obecnie Rumunia).

Stanisław ŻÓŁKIEWSKI, hetman wielki koronny, kanclerz wielki koronny, pokonał wojska rosyjskie pod Kłuszynem i zajął Moskwę. Zwolennik osadzenia Władysława IV na tronie moskiewskim. W wojnie z Turkami zginął pod Cecorą.

Jan Karol CHODKIEWICZ, hetman wielki litewski, dowódca w wojnach ze Szwecją, zwycięstwo pod Kircholmem w 1605 r. Walczył z Moskwą i Turkami. Zmarł w czasie wyprawy chocimskiej przeciw Turkom.

Stefan CZARNIECKI, hetman polny koronny, prowadził wojnę podjazdową ze Szwedami, zdobył Warszawę, uwolnił Kraków od Rakoczego, sprzymierzeńca Szwedów.

GENERAŁOWIE

Tadeusz KOSCIUSZKO, Najwyższy Naczelnik Sił Zbrojnych Narodowych w powstaniu 1792 roku. Uczestnik walk o niepodległość Stanów Zjednoczonych. Po powrocie do Kraju walczy z Rosją, pod Dubienką. W 1794 roku Naczelnik Powstania rozbił armię rosyjską pod Racławicami. Po klęsce pod Maciejowicami udaje się na emigrację.

Henryk DĄBROWSKI, generał, twórca Legionów Polskich we Włoszech, wstawił się obroną Warszawy i powstaniem w Wielkopolsce w 1806 roku, uczestnik wojen napoleońskich od 1806-7, 1809, 1812 roku w Królestwie Polskim.

Książę Józef PONIATOWSKI, generał, minister wojny Księstwa Warszawskiego, uczestnik wojny 1792 roku i powstaniu 1794 roku. Walczył z Austrią zmuszając ją do opuszczenia Księstwa. W 1812 roku dowodził 5 Korpusem Armii francuskiej przeciw Rosji. Zginął osłaniając odwrót Napoleona spod Lipska tonąc w Elsterze.

Romuald TRAUUGUTT, generał, ostatni dowódca powstania w 1863 r. Zginął na stokach Cytadeli.

Marszałek Józef PIŁSUDSKI, 1867 - 1935 twórca Legionów, założyciel "Strzelca" w celu walki o niepodległość Polski. Po wybuchu wojny 1914 roku wkroczył na czele I Brygady Legionów do Królestwa Kongresowego, walczył dwa lata. Zamknięty przez Niemców w twierdzy Magdeburgskiej. Po uwolnieniu w 1818 roku objął władzę jako Naczelnik Państwa. W 1920 roku odniósł zwycięstwo nad Bolszewikami nad Wisłą.

Józef HALLER, generał, dowódca II Brygady Legionów Polskich. Dowódca II Korpusu na Ukrainie. W 1918 roku Naczelnym wódcz Armii Polskiej we Francji.

W latach 1920 - 1923 przewodniczący Z.H.P.

Władysław SIKORSKI, generał, współzałożyciel "Strzelca", w 1920 roku dowódca 5 armii w wojnie z Bolszewikami. W roku 1939 został Naczelnym Wodzem oraz premierem rządu emigracyjnego. Zginął w katastrofie lotniczej w zatoce gibraltarskiej w 1943 roku.

Władysław ANDERS, generał, uczestnik walk o niepodległość Polski. W 1941 roku dowódca armii polskiej organizowanej w Rosji, którą wyprowadził w 1942 roku na Bliski Wschód. Od 1942 roku Dowódca II Korpusu Polskiego, który wstawił się zwycięską bitwą pod Monte Cassino w 1944 roku.

Tadeusz BOR-KOMOROWSKI, generał, od 1943 - 44 roku Dowódca Armii Krajowej. Od 1944 r. mianowany Naczelnym Wodzem W.P. Od 1947 - 49 premier Rządu Polskiego na Emigracji.

KILKU WYBITNYCH POLSKICH PISARZY

Ignacy KRASZEŃSKI 1812 - 1887 powieściopisarz, historyk. Cykl powieści historycznych ilustrujących dzieje Polski. 400 utworów, między nimi: "Stara Baśń", "Król Piast", "Matka Królów", "Saskie Ostatki", "Chata za Wsią".

Henryk SIENKIEWICZ 1846 - 1916 powieściopisarz, i nowelista. Wstawił się cyklem powieści historycznych z XVII wieku poświęcających wojnie z Kozactwem, ze Szwedami i wojnie z Turkami. Są to "Ogniem i Mieczem", "Potop" i "Pan Wołodyjowski". Napisał powieść "Kryżacy" z czasów Władysława Jagiełły i "Quo Vadis" z czasów Nerona, poza tym "W Pustyni i w Puszczy", "Bez Dogmatu", "Rodzina Połanieckich". Z nowel, słynne "Janko Muzykant", "Bartek Zwycięzca" i "Listy z Ameryki", oraz "Latarnik". Otrzymał Nagrodę Nobla w 1905 roku za powieść "Quo Vadis".

Bolesław PRUS 1847 - 1912 powieściopisarz, przedstawiciel 19- wiecznego realizmu w literaturze polskiej. Powieści: "Lalka", "Emancypantki", "Placówka", "Faraon". Nowele: "Antek Kataryniarz", "Anielka".

Stefan ŻEROMSKI 1864 - 1925 najwybitniejszy pisarz polski połowy XX wieku. Twórczość swą poświęcił sprawie wyzwolenia Polski i walce z niesprawiedliwością społeczną. Powieści: "Ludzie Bezdolni", "Syzyfowe Prace", "Przedwiośnie", "Popioły", "Wierna Rzeka", "Wiatr od Morza", "Sen o Szpadzie".

Maria RODZIEWICZÓWNA 1863 - 1944 powieściopisarka, autorka wielu bardzo poczytnych powieści społeczno-obyczajowych o tendencjach często zachowawczych, z życia ludu polskiego na Białej Rusi. Najwybitniejsze utwory: "Dewajtis", "Szary Proch", "Kwiat Lotosu", "Anima Villis", "Lato Leśnych Ludzi".

KILKU WYBITNYCH POLSKICH POETÓW

Mikołaj REJ 1505 - 1569 jeden z pierwszych poetów piszących po polsku. "... Polacy nie gęsi, iż swój język mają ...".

Jan KOCHANOWSKI 1530 - 1584 najwybitniejszy poeta polski Odrodzenia, twórca nowożytnego języka polskiego, humanista i liryk: "Odprawa posłów greckich", "Treny", "Fraszki", "Satyr", "Zgoda". Przekład "Psałterza Dawidów".

Ignacy KRASICKI 1735 - 1801 biskup warmiński, później arcybiskup gnieźnieński. Poeta Oświecenia, współpracownik i redaktor "Monitora". Twórca pierwszej nowoczesnej polskiej powieści, znakomitych satyr, bajek, poematów heroi-komicznych i listów poetyckich.

Adam MICKIEWICZ 1798 - 1855 największy poeta polski. Zesłany do Rosji za należenie do Towarzystwa Filomatów. Przebywa później na

zachodzie, wykłada literaturę rzymską w Lozannie, później w Paryżu literaturę słowiańską. Utwory: "Pan Tadeusz", "Grażyna", "Konrad Wallenrod", "Dziady", "Sonety krymskie", "Księgi Narodu Polskiego i Pielgrzymstwa Polskiego".

Juliusz SŁOWACKI 1809 - 1849 wielki poeta i dramaturg. Większość życia spędza poza krajem. Utwory: "Hugo", "Mnich", "Jan Bielecki", "Arab", "Maria Stuart", "Kordian", "Balladyna", "Lilla Weneda", "Mazepa", "Książd Marek", "Sen srebrny Salomei" i nie dokończony "Król Duch".

Zygmunt KRASIŃSKI 1812 - 1859 poeta dramaturg, pisarz romantyczny zaliczany do wielkiej trójki t.zw. Wieszczów, (Mickiewicz, Słowacki, Krasiński). Utwory: "Nieboska Komedia", "Irydion", "Przedświt", "Psalmy przyszłości".

Cyprian NORWID 1821 - 1883 poeta, filozof. Przebywał i tworzył poza krajem. Obecnie uważany za Czwartego Wieszczą (Mickiewicz, Słowacki, Krasiński, Norwid).

KILKU WYBITNYCH POLSKICH MALARZY

Jan MATEJKO 1836 - 1893 Namalował: Poczet Królów Polskich, Unia Lubelska, Batory pod Pskowem, Hołd Pruski, Sobieski pod Wiedniem, Konstytucja 3-go maja, Kościuszko pod Racławicami, Bitwa pod Grunwaldem, Stańczyk. Polichromia w kościele Mariackim w Krakowie.

Jacek MALCZEWSKI 1854 - 1929 Malarz krakowski. Malował obrazy z życia zesłańców na Sybir (Etap, Niedziela w kopalni). Błędne koło, Moja muza, itd.

Juliusz KOSSAK 1824 - 1899 Liczne akwarele, sceny batalistyczne. Malował konie i sceny z dawnego życia rycerskiego.

Wojciech KOSSAK 1857 - 1942 Syn Juliusza Kossaka. Osiągnął nawet większą sławę niż ojciec. Namalował: Olszynka, Kircholm, Szarża Czerkiesów w Waszawie. Współtwórca panoram Bitwa pod Racławicami i Przejście wojsk Napoleona przez Berezynę i wiele innych.

Artur GROTTGER 1837 - 1867 Uczeń Juliusza Kossaka, później studiował w Krakowskiej szkole Sztuk Pięknych i na Akademii wiedeńskiej. Namalował: Lituania, Polonia, Wojna, Warszawa, Rzeź humanśka i wiele innych.

Leon WYCZÓŁKOWSKI 1852 - 1936 Namalował teki: Wawel, Stare Miasto, Kraków, oraz obrazy olejne, litografie i wiele innych dzieł.

Stanisław WYSPIAŃSKI 1869 - 1907 Geniusz artystyczny, był również poetą i malarzem. Malował portrety, szkice, witraże, ilustracje do Iliady itd. Napisał dramaty teatralne: "Wesele", "Warszawianka", "Noc Listopadowa" i wiele innych.

KILKU WYBITNYCH POLSKICH MUZYKÓW

Fryderyk CHOPIN 1810 - 1849 Najwybitniejszy kompozytor polski, słynny pianista. Tworzył tylko muzykę na fortepian. Utwory: 58 mazurków, 27 etiud, 17 walców, 21 nokturnów, 4 ballady, 3 sonaty, 26 preludiów, 17 polonezów, kołysanki, barakarolę, fantazje, ronda, 2 koncerty z orkiestrą i pieśni.

Stanisław MONIUSZKO 1819 - 1872 Kompozytor, twórca polskiej opery narodowej i liryki pieśniarskiej. Opery: "Halka", "Straszny Dwór", "Hrabina", "Verbum nobille", "Flis", "Paria". Komedio-opery, kantaty: "Widma", "Sonety krymskie". Około 300 pieśni, Msze, Litanie, dwa kwartety smyczkowe.

Karol SZYMANOWSKI 1882 - 1937 Wybitny kompozytor. Utwory: 4 symfonie, opery: "Hagith" i "Król Roger", Balet: "Harnasie". Utwory kameralne, fortepianowe, skrzypcowe (2 koncerty), chóralne: pieśni kurpiowskie. "Stabat Mater".

Ignacy PADEREWSKI 1860 - 1941 Pianista, kompozytor, wirtuoz światowej sławy, twórca opery "Manru", koncert, Fantazja polska na fortepian z orkiestrą, symfonia, liczne utwory fortepianowe - słynny Menuet, pieśni i humoreski. W latach po I Wojnie Światowej był premierem rządu polskiego.

Feliks NOWOWIEJSKI 1877 - 1946 Kompozytor, organista-wirtuoz i dyrygent. Opera "Legenda Bałtyku". Oratoria: "Quo Vadis". Utwory orkiestralne, chóralne, organowe, fortepianowe. Pieśni: "Rota" do słów Marii Konopnickiej, opracowania pieśni ludowych.

Witold LUTOSŁAWSKI 1913 - . Mieszka w Polsce. Utwory: "Pierwsza Symfonia", "Koncert na Orkiestrę", "Zabawy Weneckie", "Łańcuch I, II, III", także koncerty na skrzypce i fortepian.

Andrzej PANUFNIK 1914 - . Mieszka w Anglii. Niektóre utwory: "Simfonia Sacra", "Simfonia Rustica", "Universal Prayer" i inne.

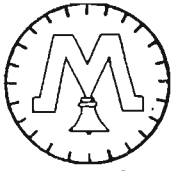
Krzysztof PENDERECKI 1933 - . Mieszka w Polsce. Niektóre utwory: "Pasja św. Łukasza", "Diabły z Londun" (opera), "Raj Utracony" (opera), "Oratorium", koncerty na skrzypce i fortepian.

Sprawność:
Pomocnik
Duszpasterza

CO TO JEST KOŚCIÓŁ KATOLICKI?

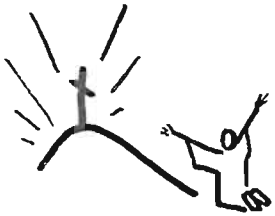
Kościół Katolicki jest to społeczność wszystkich chrześcijan, założona przez Pana Jezusa, rządzona przez papieża i biskupów, będących w łączności z papieżem. Papież jest namiestnikiem Pana Jezusa.

Sprawność:
Ministrant

CO TO JEST MSZA ŚWIĘTA?

Msza święta jest to niekrwawa ofiara, w której Pan Jezus pod postaciami chleba i wina ofiaruje się za nas Bogu Ojcu za pośrednictwem kapłana.

POLSCY ŚWIĘCI I BŁOGOSŁAWIENI

ŚW. WOJCIECH - 23.IV.

Urodzony w roku 956. Biskup Pragi. Od roku 996 w Polsce, w 997 roku misjonarz u Prusów, przez nich zamordowany w lesie podczas odprawiania Mszy Świętej dnia 23 kwietnia 997 roku. W roku 999 na synodzie rzymskim papież ogłosił go Świętym.

ŚW. STANISŁAW BISKUP - SZCZEPANOWSKI - 8.V.

Biskup krakowski. Poniósł śmierć z rąk króla Bolesława Śmiałego, 8 maja 1079 roku. Kanonizowany został w 1254 roku.

ŚW. JADWIGA - 16.X.

Urodzona ok. 1174 roku w Bawarii. Mając lat 12 poślubiła Henryka Brodatego, księcia wrocławskiego i polskiego. Syn jej Henryk Pobożny uratował pod Legnicą chrześcijaństwo przed Tatarami, sam ponosząc śmierć w 1241 roku. Ostatnie lata życia św. Jadwiga spędziła w założonym przez siebie klasztorze Cysterek w Trzebnicy. Tam jest jej grobowiec i kościół pod jej wezwaniem. Zmarła w roku 1243, kanonizowana w 1267 r. Jest Patronką Śląska.

ŚW. KAZIMIERZ - 4.III.

Syn króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka, urodzony w 1458 r. w Krakowie. Mając lat 12 został mianowany przez ojca królem Węgier, ale przegrał koronę w walce z Maciejem Korwinem Węgierskim. Zmarł w roku 1484, powszechnie żalowany. Złożył ślub dozgonnej czystości jako pacholę. Kanonizowany został w roku 1522.

ŚW. STANISŁAW KOSTKA - 13.XI.

Urodzony w roku 1550 w Rostkowie na Mazowszu. Mając lat 17 wstąpił do zakonu Jezuitów. Zmarł w nowicjacie rzymskiej 15 sierpnia 1568 roku. Kanonizowany w roku 1726. Relikwie są w Rzymie: w kościele św. Andrzeja, a część w Polsce w Przasnyszu.

ŚW. ANDRZEJ BOBOLA - 16.V.

Urodził się w 1591 roku. Wstąpił do zakonu Jezuitów w Wilnie w roku 1611. Był misjonarzem ludowym wśród prawosławnych (zwano go "duszochwatem"). Zamęczony okrutnie w Janowie Poleskim 16 maja 1657 r. Kanonizowany w roku 1938.

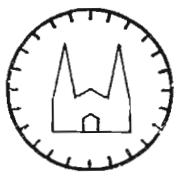
ŚW. MAKSYMILIAN KOLBE - 14.VIII.

Urodzony w roku 1894 w Zduńskiej Woli. W roku 1910 przyjął habit św. Franciszka we Lwowie. W 1917 roku założył "Milicję Niepokalanej" (M.I.) dla nawracania grzeszników; był wielki czciciel Matki Bożej. W roku 1922 zaczął wydawnictwo miesięcznika "Rycerz Niepokalanej". Zginął śmiercią męczeńską w hitlerowskim obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu w 1941 roku. Kanonizowany w roku 1982.

BŁOG. WINCENTY zwany KADŁUBKIEM - biskup krakowski, następnie cysters. Kronikarz, pisał historię Polski. Zmarł w 1223 roku. Beatyfikowany w 1769 roku.

BŁOG. WŁADYSŁAW Z GIELNIOWA - bernardyn. Odznaczał się wielkim poskuszeniem i wyrzeczeniem własnej woli oraz gorącym nabożeństwem do Męki Pańskiej. Zmarł w 1505 roku. Beatyfikowany w 1750 roku.

BŁOG. JAKUB STRZEMIE - franciszkanin, arcybiskup lwowski, misjonarz na Rusi. Zorganizował Kościół na ziemiach wschodnich. Zmarł w roku 1409. Beatyfikowany w roku 1790.

CUDAMI SŁYNAĆCE OBRAZY
MATKI BOSKIEJ W POLSCE

Sprawność:
Przewodnik
Sakralny

CZĘSTOCHOWA Cudowny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej znajduje się na Jasnej Górze od roku 1382. Najbardziej znane Sanktuarium Maryjne w Polsce.

WILNO

Cudowny obraz Matki Boskiej Ostrobramskiej, Matka Boska Miłosierna. Sławny obraz słynący cudami.

PIEKARY NA
ŚLĄSKU

Cudowny obraz Matki Bożej. W Piekarach zatrzymał się król Jan III Sobieski w drodze z wojskiem do Wiednia (1683), August Sas w drodze do Polski po elekcji (1697).

KALWARIA
ZEBRZYDOWSKA

(37 kaplic) Obraz słynący cudami z XVII wieku.

WARSZAWA

Matka Boska Łaskawa, Patronka Stolicy. Cudowny obraz jest darem króla Jana Kazimierza dla kościoła OO. Jezuitów.

LWÓW

Katedra Łacińska. Cudowny Obraz Matki Boskiej, przed którym król Jan Kazimierz składał swoje śluby w 1656 r.

LEŻAJSK

Cudowny obraz przedstawiający Matkę Boską Różanicową.

PODKAMIEN

Klasztor dominikański. Słynny cudowny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Tutaj przychodzili król Michał Korybut Wiśniowiecki i król Jan III Sobieski.

GIETRZWAŁD

Cudowny obraz Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej w diecezji warmińskiej.

Wilno -
Ostra Brama

TRADYCJE BOŻEGO NARODZENIA

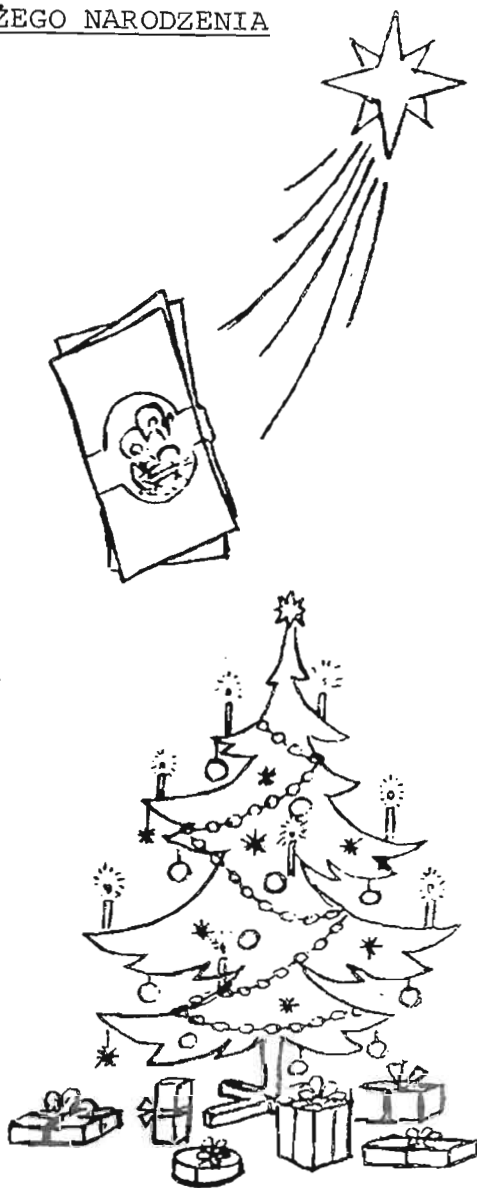
Rozpoczynamy Wigilię
gdy zabłyśnie pierwsza
gwiazda na niebie.

Dzielimy się opłatkiem
i składamy sobie życzenia.

Zostawiamy jedno miejsce
przy stole dla niespodzie-
wanego gościa.

Układamy siano pod obrusem
na pamiątkę, że Pan Jezus
leżał na sianie.

Choińkę ozdabiamy
kolorowymi zabawkami.
Na choince zapalamy
kolorowe świece.
Przy zapalonych świeczkach
śpiewamy kolędy.
Po kolędowaniu rozdajemy
prezenty ułożone pod
choinką.

BÓG SIĘ RODZI

Bóg się rodzi, moc truchleje
Pan niebiosów obnażony!
Ogień krzepnie, blask ciemnieje
Na granice Nieskończony!

Wzgardzony okryty chwałą
Śmiertelny król nad wiekami
A Słowo Ciałem się stało
I mieszkało między nami!

DZISIAJ W BETLEJEM

Dzisiaj w Betlejem, dzisiaj w Betlejem
Wesoła nowina,
Że Panna czysta, że Panna czysta
Porodziła Syna.

Chrystus się rodzi, nas oswobodzi,
Anieli grają, króle witają,
Pasterze śpiewają, bydłota klękają,
Cuda, cuda ogłaszają.

PÓJDŹMY WSZYSCY DO

STAJENKI

Pójdźmy wszyscy do stajenki,
Do Jezusa i Panienki.
Powitajmy Maleńkiego,
I Maryję Matkę Jego.

Witaj Jezu ukochany,
Od Patryarchów czekany,
Od Proroków ogłoszony,
Od Narodów upragniony.

JEZUS MALUSIENKI

Jezus malusieńki
Leży wśród stajenki,
Płacze z zimna
Nie dała Mu Matula
sukienki.

Bo ubogą była
Rąbek z głowy zdjęła
W który Dziecię
owinąłwszy
Siankiem Je okryła.

ŚMIGUS-DYNGUS

W Poniedziałek Wielkanocny chłopcy oblewają wodą dziewczęta, które uciekają z krzykiem. Choć niemiała to rzecz być oblaną wodą, stanowi to cenny dowód powodzenia wśród chłopców.

WIANKI

W Wigilię Św. Jana Chrzciciela wieczorem dziewczęta puszczają wianki na płynącą wodę, a chłopcy uganiają się za wiankami, z czego czynią sobie wróżby. Śpiewają pieśni które przy ciszy i rosie wieczornej rozlegają się daleko.

ANDRZEJKI

Wigilia Św. Andrzeja to wieczór wróżb. Ogień płonie na kominie, dziewczęta leją gorący wosk na wodę w miednicy. Rozlany wosk na powierzchni wody wyjmuje się ostrożnie i ustawia przy ścianie, by cień był wyraźny. Z cienia tego wróży się.

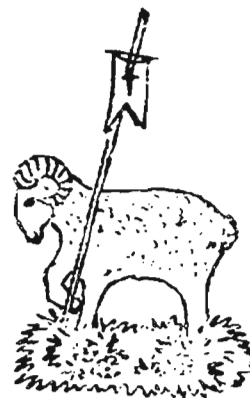

KOLEDNICY

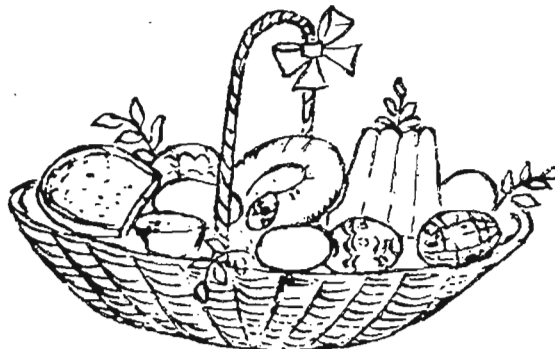
W okresie Bożego Narodzenia gromady chłopców z wypchanymi niedźwiedziem, turem, wilkiem lub kozą, chodzą z muzyką i śpiewem po domach. Śpiewają kolędy. Za swój występ otrzymują podarunki lub datki pieniężne.

Gdy Pan Jezus wjeżdżał do Jerozolimy, ludzie rzucali Mu palmy pod nogi. W ten sposób uznając Go królem. Na tą pamiątkę w Palmową Niedzielę święcimy gałązki palmy, lub palemki robione z zieleni i bazi.

Baranek Wielkanocny zrobiony z cukru, jest symbolem Baranka Bożego, Zmartwychwstałego Pana Jezusa.

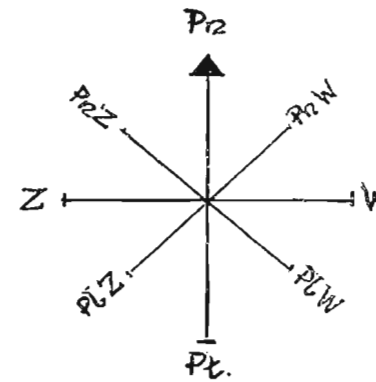
Święcone - koszyczek wielkanocny święcony przez księdza w Wielką Sobotę, jest symbolem "Nowego Życia" - Zmartwychwstania, i zawiera: chleb, sól, jajka, kiełbasę. Jajko - symbol życia. Pisanki - jajka malowane we wzory.

JAK ZNALEŹĆ POŁNOC I STRONY ŚWIATA

ZNAKI INDYJSKIE (POŁOWE)

Używane w czasie ćwiczeń i gier w polu i w lesie.

→	idź tędy	+	czekaj 1. godzinę
↗	idź tędy szybko	⊕	czekaj 5 min
↘	tędy - biegiem	⊖	czekaj 10 min.
↔	idź spowrotem	⊕	czekaj 15 min.
↔	idź spowrotem szybko	⊕	czekaj 20 min.
↔	spowrotem biegiem	⊕	idź do domu
↗	rozdzielcie się.	△→	tędy do obozu
×	nie idź tędy	⊠→	ukryty list (5 kroków)
△	uwaga! niebezpieczeń- stwo	⊙	poszedłem do domu
*	ratunku!	⊖	dobra woda
○	czekaj tutaj	△	niebezpieczna woda

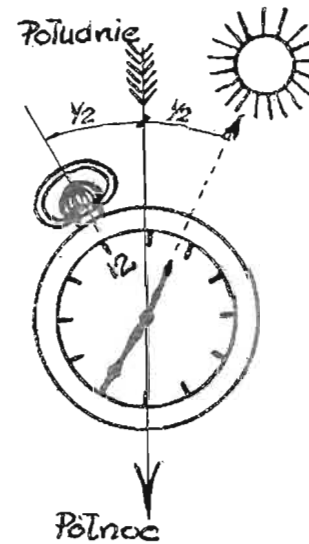

- Pn - Północ
- Pł - Południe
- Z - Zachód
- W - Wschód
- PnZ - Północny Zachód
- PłZ - Południowy Zachód
- PnW - Północny Wschód
- PłW - Południowy Wschód

ROŻA WIATRÓW

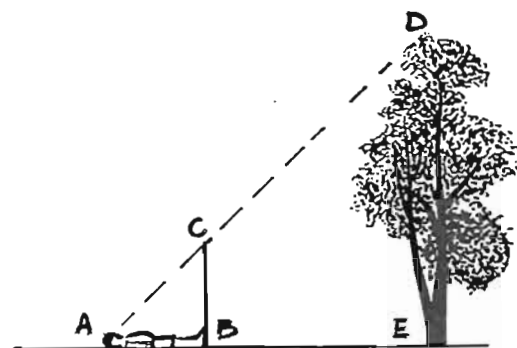
Dokładnie wskaże strony świata kompas albo busola.

JAK ZNALEŹĆ POŁNOC BEZ UŻYCIA KOMPASU

Położ zegarek poziomo na dłoni i obracaj nim dotąd aż mała wskazówka pokazuje wprost na słońce. Kierunek południowy (Pł) wskazuje linia dzieląca na połowę kąt między cyfrą "12" a małą wskazówką zegarka.

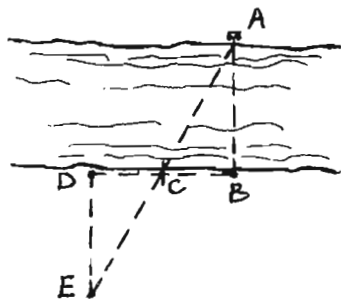
POMIARY

MIERZENIE WYSOKOŚCI DRZEWA

Znajdujemy kij sięgający do oczu osobie AB. Osoba AB kładzie się nogami do drzewa i kij BC

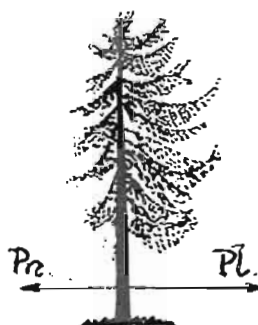
stawia pionowo u stóp. Porusza się wraz z kijem aż widzi koniec kija C w prostej linii z wierzchołkiem drzewa D; - wówczas odległość AE jest równa wysokości drzewa DE. Oczywiście wysokość kija BC znamy!

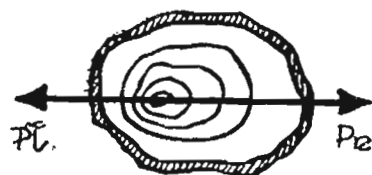
MIERZENIE SZEROKOŚCI RZEKI

Obieramy po drugiej stronie rzeki widoczny

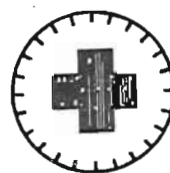
punkt (A) i stajemy dokładnie na przeciw (B). Idziemy brzegiem rzeki odliczając równe kroki i zaznaczamy (kamieniem, patykiem) punkt (C). Idziemy dalej w prostej linii tą samą ilość kroków i zaznaczamy punkt (D). Od D odchodzimy prostopadłe od rzeki aż zobaczymy w prostej linii punkty C i A. Wówczas odległość DE jest równa szerokości rzeki. Oczywiście znamy długość swojego kroku!

Samotnie stojące drzewa mają silniej rozwinięte gałęzie od strony południowej a pnie są często porośnięte mchem od strony północnej.

Na zciętym pniu słoje są gęściej ułożone od strony południowej.

Sprawność:
Pierwsza Pomoc

APTECZKA POŁOWA ZASTĘPU

- 1 Paczka podręcznych plastrów różnej wielkości
- 1 "Taśma plastrowa" i nożyczki (na większe skaleczenie)
- Krem anty-septyczny (lub mała butelka płynu)
- Wata
- Gaza
- Bandaż "crepe" (na zwichnięte kostki)
- Tabletki na rozwolnienie
- Proszki na ból głowy
- Buteleczek z czystą wodą
- Igła i nici
- Pieniądze na telefon w razie wypadku

ALFABET MORSE 'A

W GRUPACH ĆWICZEBNYCH

Sprawność:
Sygnalista

E .	T -	N - .
I . .	M - -	D - . .
S . . .	O - - -	B - . . . .
H	CH - - - -	

A . -	F . . - .	K - . -
W . - -	L . - . .	R . - .
J . - - -		

G - - .	P . - - .	C - . - .
U . . -	X - . . -	Y - . - -
Z - - . .		

1 . - - - -	6 - . . . .
2 . . - - -	7 - - . . .
3 . . . - -	8 - - - . .
4 . . . . -	9 - - - - .
5	10 - - - - -

WEZŁY

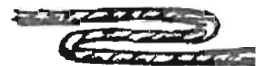
PŁASKI - do łączenia lin
równych grubości.

TKACKI - do łączenia lin
różnej grubości.

RYBACKI - do łączenia lin
równych grubości.

SKRÓT LINY - stosowany gdy
lina za długa.

WIĘZIENNY - stosowany przy
wchodzeniu czy
zchodzeniu
z drzewa.

RATOWNICZY - stosowany
-TATRZAŃSKI w ratownictwie:
przy spuszczeniu
ludzi z drzew, a
także przy
przechodzeniu
przez głębszą
(nie głęboką!)
wodę.

RODZAJE ZBÓŻ

ŻYTO

PSZENICA

JĘCZMIEN

OWIES

POLNE KWIATY

BŁAWATEK

MAK

MAK

POPULARNE DRZEWA

DAB

BUK

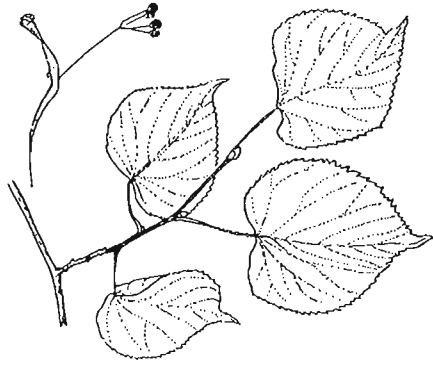
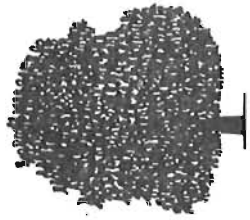

KLON

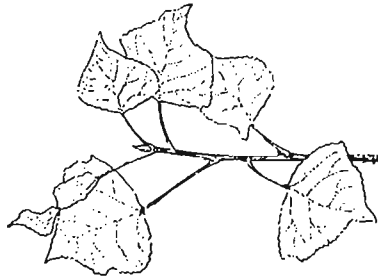
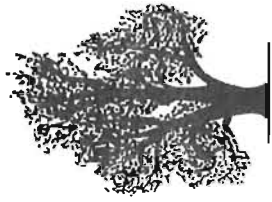

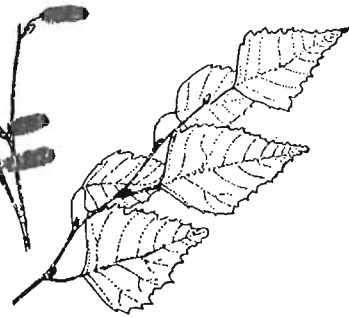
KASZTAN

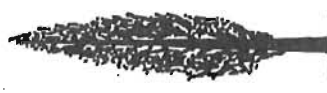
LIPA

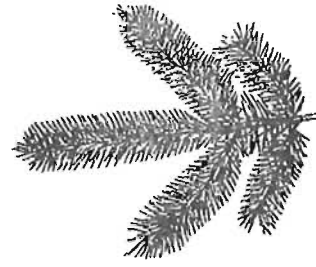
TOPOLA

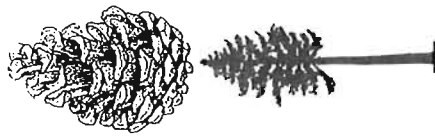
BRZOZA

SOSNA

ŚWIERK

SYLWETKI PTAKÓW

JASTRZĄB

GAWRON

GOŁĄB

JASKÓŁKA

KUKUŁKA

MEWA

SZPAK

SIKORKA

DZIECIÓŁ

MYSZOŁÓW

Napewno przybędzie Ci, Druhu, więcej wiadomości do tej książeczki ze zbiorów zastępu i drużyny. Dlatego zostawiam parę kartek niezapisanych, żebyś mógł tu sam je wpisać.

Poza tym pismo harcerskie "Na Tropie" zawiera olbrzymi zasób materiału z wiedzy harcerskiej, który Ci się bardzo przyda nie tylko do uzyskania stopnia, ale i praktycznego zastosowania na zbiórkach, wycieczkach i obozach.

